

GALOPP-KISOKOS

Igyekeztünk összegyűjteni a legfontosabb ismérveket a galopp világából. Nézzék el, ha néhol leegyszerűsítve fogalmaztunk, hiszen a témával több kötetet is meg lehetne tölteni

(mások meg is tették). A kisokost elsősorban azoknak készítettük, akik most ismerkednek a galopp világával, talán pont Overdose-nak köszönhetően.

Szerző: **Farkasházy Benedek**

Az anyagot szakmai szempontból **Hesp József** galopphendikepper, versenyintézőségi tag ellenőrizte.

A statisztikák és kimutatások 2012. június végi állapotokat tükröznek.

© 2012 – Minden jog fenntartva!

TARTALOMJEGYZÉK

1: A lovak

- Angol telivér
- A legnagyobb hatású apamén: Eclipse
- Nemek
- Évjárat
- Szín
- Nemzetiség
- Névadás

2: A pályák

- Talaj
- Hossz, méret, ív
- Rekordok
- Magyar pályák

3: Előkészületek

- Nevezés
- Zsokéválasztás
- Istállólovas
- A zsokék dresszei
- Hölgy lovasok

4: Versenytípusok

- Távok
- Különbségtétel
- Díjversenyek
- Versenyosztályok
- Kortcher
- Hendikepek
- A hendikepper
- Képességszám
- Alacsonyabb kategóriák és hendikeposztályok
- Akadály- és gátversenyek
- Az induló lovak száma
- Egy versenynap felépítése
- Meeting

5: A versenyek lefutása

- Jártató (Ring)
- Kikentrézés
- Startprocedúra
- Ostorhasználat
- Tele kéz
- Célfotó, hosszak
- Keresztezés
- Bezárás
- Kiszakadás
- Feltartás
- Időmérés
- További szakkifejezések

6: A nagyversenyek

- Derby
- Derby–felvezető versenyek
- Hármaskorona
- Kancadíj
- Millenniumi, Kincsem és Imperiál Díj

7: Rövidtávú versenyek

- Magyarország
- Anglia
- Franciaország
- Írország
- Németország
- Olaszország
- Dubaj
- Hongkong
- Japán
- Szingapúr
- USA
- Ausztrália

8: Fogadás

- Turf (programfüzet)
- Odds/esélyszám
- Totalizátor
- Bukméker (könyves)
- Előfogadás (ante post betting)
- Tét, hely, befutó, hármaskbefutó
- Halmozás, keverés, kombinációs játékok

9: Egyebek

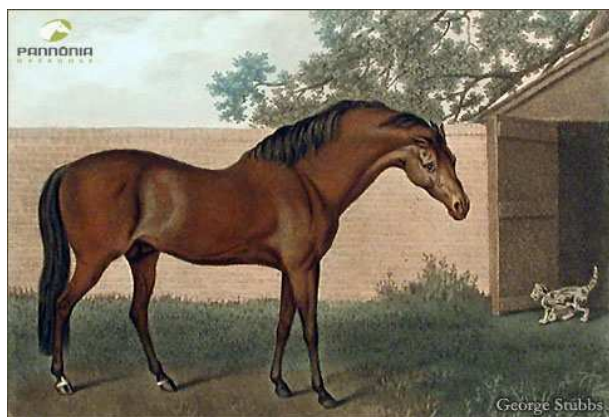
- Sampion
- Távoszlop
- Doppingellenőrzés
- Általában a pályákról
- Öltözködés, divat
- Piknikezés, egyéb programok a lóversenyen
- Hogyan szerepelnek a magyar lovak külföldön?

10: Rekordok, rekorderek

- Aperiánov Zakariás
- Vas József
- Kállai Pál
- Kincsem
- Magyar sikerek Angliában: Kisbér, Adular, St. Simon
- Patience
- Imperiál
- Veretlen lovak, veretlenségi sorozatok
- További rekordok és furcsaságok

A LOVAK

Angol telivér: Beltenyésztett fajta. Valamennyiük vérvonala visszavezethető az 1793-as angol Méneskönyvre (General Stud Book). Három kiváló, a Közel-Keletről Angliába importált arab mén, **Darley Arabian**, **Godolphin Arabian** és **Byerley Turk** az összes angol telivér „ősatya”. Bár ebben az első Méneskönyvben még 169 mén és 237 kanca leszármazottai szerepelnek, ám hármuk örökítő ereje olyan átütőnek bizonyult, hogy az azóta eltelt több mint két évszázad alatt a többi „ősmén” vérvonala gyakorlatilag kihalt.

Godolphin Arabian – George Stubbs festményén

A méneskönyveket már nem csak Angliában vezetik, hanem szinte valamennyi számottevő galoppsporttal rendelkező országban, így hazánkban is. Régebben, ha egy ló felmenői közül akár csak egy nem szerepelt a méneskönyvben, már csak félvérnek számított. Mára némileg enyhült a szabályozás: azt a lovat is elismerik teli-vérnek, amelyiknek a felmenői utolsó hat generációjában mindenki telivér, és csak a hetedikben akad egy olyan félvér, aki – és ez is lényeges feltétel – eredményesen futott versenyben.

Sok országban csak angol telivérek állhatnak rajthoz, de Magyarországon, Szlovákiában, Csehországban és Németországban félvérek is. Őket a nevük utáni (FV) jelöléssel különböztetik meg a telivérektől. A rendszerváltás előtt Magyarországon (és más szocialista országokban)

mesterséges megtermékenyítéssel született lovakat is felvettek a méneskönyvbe, de ezeket később a nemzetközi szabályoknak megfelelően utódaikkal együtt törölték.

A legnagyobb hatású apamén, Eclipse: Arról a napfogyatkozásról kapta a nevét, amely alatt született 1764-ben. Anyai dédapja Godolphin Arabian, apai dédnagyapja Darley Arabian. Csak ötéves korában kezdett versenyezni, második győzelme után megvette egy ír vállalkozó, aki mindig úgy ment a bukmékerekhez fogadni, hogy: „Eclipse győz, a többiek sehol”, de kötött olyan fogadást is, hogy mire a lova célba ér, a többiek még mind a távoszlop mögött lesznek (ami 200 méterre van onnan).

Eclipse Newmarketben – George Stubbs festményén

17 hónap alatt mind a 18 versenyét megnyerte (ebből 8-szor ún. „walk over” győzelmet aratott, azaz csak felvezették, mert ellenfelei kivétel nélkül visszaléptek), majd visszavonultatták, mert már nem is neveztek ellene más lovakat, és futamaiban a fogadók sem játszottak senki mást.

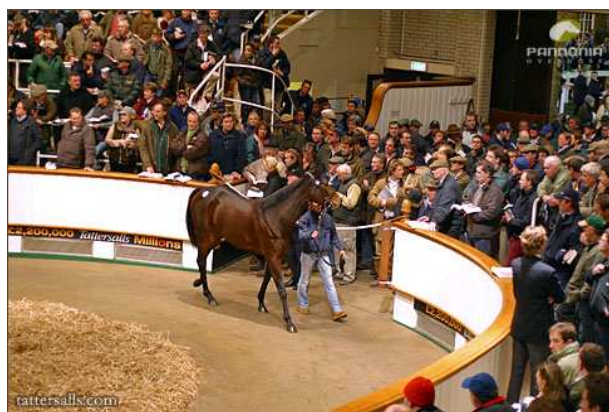
Ugyan 11 alkalommal is „csak” második lett az angol és ír apamének rangsorában (kinek az ivadékaik nyerik egy évben a legtöbb versenyt), de hosszú távon az ő vérvonala bizonyult a legsikeresebbnek. 1970-ben az angol Királyi Állatorvosi Kollégium megállapította, hogy a versenylovak 80%-a Eclipse leszármazottja. 2011-ben tovább pontosítottak, eszerint a mai telivérek 95%-a (persze sok generáción keresztül) Eclipse-szár-

mazék, így tulajdonképpen nem túlzás kijelenteni, hogy ő valamennyi mai versenyló őse.

Nemek: A ménék és kancák mellett megkülönböztetnek herélteket is. Ők sok országban a klasszikus versenyekből ki vannak zárva, hiszen a futtatás célja kimondottan a legjobb továbbtenyésztendő lovak kiválasztása. Egy ló herélésének leggyakoribb oka az izgága természete, ha pedig ez hátráltatja a versenyzésben, akkor úgyszemint képes olyan eredményeket elérni, amelyekkel a tenyésztésben hasznot termelne a tulajdonosának. Ha viszont kiherélik, sok versenydíjat hozhat még. Herélt többek között Overdose egyik nagy riválisa, a francia Marchand d'Or is.

A paripa a herélt szinonimája, ezt a jelzőt sokszor tévesen alkalmazzák Overdose-ra (valószínűleg a mesékben szereplő táltos paripákra asszociálva), holott ő mén, és az is marad.

Évjárat: A lovakat a konkrét születésnapjuktól függetlenül évjáratokba sorolják. Azaz egy versenyló mindig december 31-éről január 1-jére öregszik egy-egy évet.

Lóárverés Newmarketben.

Mikóczy Zoltán is itt vásárolta Overdose-t.

Egy- és kétéves koruk között *yearling*nek hívják őket, általában ekkor kerülnek árverésre, majd tréningbe. A kétéves 900-1000 méteren kezd versenyezni, majd fokozatosan megy fel a táv a hároméves korában sorra kerülő Derbyig 2400 méterre.

Szín: A szőrzet határozza meg. Bármilyen lehet, a tarkát kivéve. Jellemzően pej (azaz a lábvégek feketék, a testszín barnás), sötétpej, sárga, fekete vagy szürke (hivatalosan fehér ló nem létezik, csak a mesékben).

Nemzetiség: Két nemzetiséget is nyilvántartanak. A tenyésztés helyét (azaz mely országban született és törzskönyvezték) a ló neve után tett zárójelben jelzik, pl.: Overdose (GB). A ló neve minden hivatalos kiadványban élete végéig így, a tenyésztés helyének jelölésével együtt jelenik meg. Igazi nemzetiségének azonban az számít, hogy a ló mely országban áll idomításban.

A szlovákiai magyar Mikóczy Zoltán az angol tenyésztő Overdose győzelmét ünnepli Németországban

A nemzetközi szabályok szerint egy ló akkor vált nemzetiséget, ha három hónapig folyamatosan egy másik országban idomítják. Ezért nem tölthet Overdose folyamatosan háromhónapnyi időt egyetlen más országban sem, hiszen akkor már nem a magyar színeket képviselné. (A gyógykezelésre ez a szabály nem vonatkozik, csak arra, ha versenyre készítik fel.) A nagyversenyek végén, amennyiben sor kerül rá, a díjátadáson játszott himnusz vagy a felvont zászlót is az idomítás helye határozza meg, nem pedig a tenyésztés vagy a tulajdonos nemzetisége.

Ha pl. egy francia tulajdonos Angliában tenyésztett lova Németországban áll idomításban, akkor az német színekben fut. A logika egyszerű: azt a

nemzetet ismerik el, amelynek szakemberei (és infrastruktúrája) készíti fel a lovat versenyre.

Névadás: A név kiválasztásának igazából csak a jó ízlés szab határt, de tilos bármilyen politikai utalás vagy kereskedelmi márkanév, és Magyarországon a híres közéleti személyiségek nevei is kötelezően kerülendők (pedig Angliában nagy dicsőség, ha valakiről lovat neveznek el). Hivatatosan a tulajdonos csak javaslatot tesz lova nevére, amit a Méneskönyv vezetősége szinte minden esetben elfogad.

A legjobb verseny- és tenyészlovak nevei nemzetközileg is védettek (e listán már több mint háromezer név szerepel), tehát másnak már nem adhatók. A védelemről a Lóversenyszervezők Nemzetközi Szövetségének (IFHA) egy bizottsága dönt, de néhány nagyverseny nyerőjének automatikusan jár.

A listán a magyarok közül Kincsem, Imperiál és Kisbér is megtalálható.

1972-ig az volt a hagyomány, hogy a ló nevének kezdőbetűje méncsikó esetén apja, kancacsikó esetén anyja nevének első betűjével kezdődjön (pl.: Intermezzo II > Imi > Imperiál > Immer), azóta a külföldről behozott, még névtelen csikók esetében is az az elvárás, hogy neve az anyakancának nevének első betűjével kezdődjön. Mivel sokan szeretnének olyan nevet választani, amiből csak egy van, és korábban más nem viselte, mára gyakorivá váltak a többszavas nevek, hiszen az egyszavasak lényegében „elfogytak”. A név maximum 18 karakter hosszú lehet (szóközökkel együtt). Bizonyos ideig minden név védett, a méneké születésük után 35 évvel, vagy a halálukat/utolsó fedezési szezonjukat követő 15 év letelte után adható ki újra. Kancáknál ugyanez 25 és 10 év.

A PÁLYÁK

Talaj: Európában a versenyek legnagyobb részét fűvön rendezik, bár télen néhány országban (pl. Angliában és Németországban) tartanak téli, homokpályás versenyszezont is. A homok egy leegyszerűsítő elnevezés, mert valójában egy speciális keverékről van szó, ami többek között gumikeveréket is tartalmaz (tehát nem olyan, mint a strand homokja). Amerikában a legelterjedtebb talaj a „dirt”-nek nevezett sötét, agyagos föld, de az utóbbi években néhány szintetikus futófelületű pályát is építettek.

Egyes európai pályákon, így a budapesti Kincsem Parkban, vagy az ausztriai Ebreichsdorfban homokpálya is található a füves mellett. Az alagi tréningtelepen a nyári pálya gyp, a téli pedig homokborítású. Svájcban, St. Moritzban minden évben rendeznek pár versenyt havon, ám ezek sportértéke csekély.

Homokpálya – Ahmad Ajtebi, Maktoum sejk lovasa nyer a Kincsem Parkban

Hossz, méret, ív: Nincs megkötés a galopp-pályák formájára. A hosszabb versenyeket általában egy ellipszis formájú íven, vagy annak egy részén futják. A rövidtávú, ezer méter körüli futamokat – a pályától függően – egyenes, ívelt vagy félköríves pályán. Pozsonyban például 180 fokban fordulnak a lovak, Baden-Badenben egy enyhén ívelt egyenesen, a budapesti Kincsem Parkban pedig teljesen egyenes pályán futnak.

A Kincsem Park 2000 méteres, ellipszis alakú pályáján belül a homokpálya (legbelül az ügető körpályája), alul pedig az 1300 méteres egyenes

Vannak egészen rendhagyó formájú pályák is. Az ascoti háromszög alakú, alsó egyenese pedig 1600 méteres, így mérőföldes futamokat is rendezhetnek rajta.

Az ascoti „háromszög”, alul a mérőföldes egyenes, balra lent a főtribün a befutóval

Longchampban (Párizs) viszont nem elég hosszú a tribün előtti befutó, így ott az attól távolabbi, „túloldali” egyenesben rendezik az ezer méteres futamokat.

Hippodrome de Longchamp - Párizs

Arra sincsen szabály, hogy az ellipszis alakú pályán a lovak az óramutató járása szerint, vagy azzal ellentétes irányban fussanak. A forduló sugara is változó, a kanyarban törések, lejtő/emelkedő is lehet, és a pálya szélessége sem egyforma mindenütt. Egyes pályákon emelkedők és kisebb dombok is vannak, ami komoly nehézséget jelenthet az azt nem ismerő lovaknak/lovaknak. Például Epsomban a célegyenesre vezető kanyar lejtős, majd közvetlenül a befutó előtt emelkedik az egyenes (sokan ekkor fáradnak el).

Egy rendhagyó, nyolcas alakú hurkolt pálya Windsorbán

Vannak pályaspecialista lovak, amelyek csak egy-egy sajátos karakterisztikájú pálya egyedi körül-

ményei között képesek eredményesen szerepelni (mint a teniszben a salakspecialisták). Néhány is nehezíti a futást, hogy az ívek keresztezhetik egymást, így például a füves pályát néhány méterrel metszheti a homokpálya (Baden-Baden).

Rekordok: A pályák eltérő karakterisztikája miatt világsúcsokat nem tartanak nyilván, csupán az adott pályára vagy pályáivra vonatkozó rekordokat. Ráadásul az azonos helyen futott idők is csak rátartással hasonlíthatók össze, mivel a versenyek lefutási idejét a pálya talajának állapota (szárazabb, azaz keményebb / nedvesebb, azaz puhább) és egy erősebb szél is befolyásolhatja – ezek együttesen bőven több másodperces különbségeket eredményezhetnek. Ahol füves és homokos pálya is található, rekordjaikat is külön tartják nyilván.

Magyar pályák: Hazánkban a Kincsem Parkon kívül az Alagi Tréningközpont nyári pályáján rendeztek korábban évente egy-egy versenynapot. Amikor a Kincsem Parkot átépítették, valamennyi versenyt ott tartották.

ELŐKÉSZÜLETEK

Nevezés: A versenyekre minden esetben előre kell nevezni. Ez jelenthet pár hetet, de akár több hónapot is, a futam kiírásától függően. A legnagyobb versenyekre mindig hónapokkal korábban kell jelentkezni, ilyenkor általában a nevezési díjat is több részletben, meghatározott időpontokban kell megfizetni, feltéve, hogy az adott ló végig „álló marad”. Mert ha valakit menet közben visszaléptetnek, értelemszerűen az újabb részleteket sem kell megfizetni utána, de az addig befizetett pénz elvész.

Például a Royal Ascot-on rendezett King's Stand Stakes-re két hónappal a verseny előtt kell nevezni 1050 angol fontért, majd egy hónappal előtte további 1200 font dukál, végül, ha az adott ló el is indul, az még 750 font. Ami összesen „csak” 3000. Utónevezni ugyanis lehet két héttel a verseny előtt is, de már 30 000 fontért! Az összeg büntető jellege nem véletlen: nevezze mindenképp időben a lovát, és fizessen, amíg lát egy kis esélyt az akár hónapokkal később megrendezendő futamban való jó szereplésre. A tulajdonosok pedig bizakodnak, tehát sokan nevezik lovaikat, de ha menet közben nem az elképzelésüknek megfelelően alakul a ló formája, rögvest vissza is léptetik: ne vigyen több pénzt.

59-en neveztek, 19-en maradtak a versenyre, de a 40 visszalépő pénzét is ők viszik (King's Stand Stakes, 2011, Royal Ascot)

A példaként vett 2011-es King's Stand Stakes-re 59 lovat neveztek, 35-en maradtak állva a második körre, végül 19-en indultak a futamban, azaz

máris összejött közel 120 ezer font a nevezésekből, ami a 300 ezer fontos versenydíj 40%-a.

Igazi művészet megtervezni, hogy egy adott lovat hová neveznek. Ha ugyanis túl erős versenyt néz ki a tréner/tulajdonos, akkor nemcsak a nevezési díjak kerülnek sok pénzébe, hanem a ló sem hoz versenydíjat (mert futamonként csak az 5-6 legjobbat díjazták). Ha viszont túl könnyű futamokban indítják, akkor relatíve olcsóbbak a nevezési díjak, de a versenydíjak sem lesznek magasak.

Sokan ezért több forgatókönyvben gondolkodnak, és egy-egy időszakra több versenybe is bevezetik a lovat, aztán az eredményei és a formája függvényében döntenek róla, hogy melyekben hagyják állva.

Zsokéválasztás: A lovasokat az idomár kéri fel (többnyire a tulajdonossal egyeztetve), akiknek lovaglópénz (fix összeg) és meghatározott százalék jár a versenydíjból (utóbbi miatt a legkeresettebb zsokék akár mérlegelhetik is, melyik lóval látják a legjobb esélyt a legmagasabb versenydíjra). Hogy ezen felül fizet-e valaki a zsokénak, és mennyit, az kettejük titka.

Külföldi lovas esetében az útiköltség megfizetése bevett szokás, összege azon tulajdonosok között oszlik meg, akiknek a lovaikat a zsoké az adott versenynapon viszi.

A lovasok ilyenkor mindig mérlegelik, hogy mivel egy napon csak egy adott pályán tudnak versenyezni, ott milyen pénzdíjakat nyerhetnek. Ez hazánkban és a környező országokban nem nagy dilemma, lévén kevés a pálya, de például Angliában és Írországból 90, Franciaországban 143 (ebből 22 számít nagyobb), és Németországban is több mint 40 versenypálya található (bár ezek között akad néhány, ahol csupán egy-két versenynapot tartanak).

A 2007-es Magyar Derby zsokéi a jártatóban

Ha a zsoké már elfogad egy felkérést és leszerződik rá, abból nem illik visszakozni (kivéve, ha sérült). A legjobbakat így idejében „le kell foglalni”. Hiába szeretett volna Soumillon 2010 augusztusában eljönni Budapestre Overdose-t lovagolni, nem tehetette, mert Dózi versenye csak jóval az után lett kiírva, hogy ő már elfogadott egy felkérést az ugyanaznap megrendezett Német Derbyre.

A tulajdonos a zsoké sérülése (vagy nagyon ritka esetben rossz formája) láttán az adott verseny indítása előtt is változtathat, és felkérhet mást a lovára. Ám ilyenkor már csak azokból választhat, akik jelen vannak, az adott versenyben nem érdekeltek, és vállalják a felkérést.

A zsoké csak elvétele vizs lovat munkában, a felkészülés során ez a munkalovas (lovász) feladata. Ilyenre például akkor kerül sor, ha a zsoké tudása vagy ismerete szükséges az adott ló felkészülésének lemerésére.

Maktoum sejk, a Godolphin istálló tulajdonosa személyesen igazítja el Frankie Dettorit

Istállólovas: A legnagyobb istállók, amelyek esetenként több száz lovat is versenyeztethetnek, általában saját lovas(oka)t szerződtetnek. Ilyenkor az istálló dönt róla, hogy mely versenyben mely lovukat melyik állandó lovasuk vigye.

A legtöbb istállólovasnak megengedik, hogy azokban a futamokban, ahol az istállónak nincs érdekeltsége, más istállók lovait vigyék, vagy egy-egy olyan napon, amikor nincs indulójuk, a zsoké oda szerződjön, ahová akar. Ez az istállónak is jó, hiszen minél több futamban és pályán versenyez a zsoké, annál nagyobb eséllyel érhet el jó eredményt az ő lovukkal is, a megfelelő pályaismeret ugyanis nélkülözhetetlen a sikerhez. Christophe Soumillon is csak istállója engedélyével vihette Overdose-t Budapesten és Baden-Badenben. A Kincsem Parkban Overdose futama előtt két másik versenyben is lovagolt, hogy minél jobban megismerje a pályát.

A zsokék dresszei: A lovasok minden versenyben a ló istállójának/tulajdonosának regisztrált versenyszíneit viselik, akik igyekeznek minél jellegzetesebb, egyedi színskombinációt/mintát választani. Ha egy versenyben egyazon istálló több lova is indul, akkor a zsokéik dresszeinek is megkülönböztethetőnek kell lenniük. Általában csekély az eltérés, például más a sapkájuk színe, kereszt- vagy vállszalagot viselnek.

A magyar felmenőkkel is büszkélkedő angol milliárdos Michael Tabornak e versenyben három lova is indul. A zsokék dresszei csak a sapkájukban térnek el egymástól.

Hölgy lovasok: Az amatőrök között több nőt találunk, a profik között sajnos már kevesebbet. Angliában Hayley Turner sikereinek köszönhetően egyre többen állnak zsokénak közülük. Az angol hölgy 2011-ben első nőként Group I-es futamot nyert, sőt alig egy hónapon belül duplázott (July Cup és Nunthorpe Stakes – mindkettő sprint), és ő volt az első női zsoké, aki egy évben 100 nyerőt lovagolt (2008). A Kincsem Parkban hagyomány, hogy a derbynapon külön amatőr-versenyt rendeznek a hölgy lovasok számára.

Hayley Turner és Cathy Gannon,
Anglia első számú női zsokéi

VERSENYTÍPUSOK

Távok: 1400 méterig a verseny rövidtávnak számít. Itthon és a kontinentális Európában 2000 méterig középtávnak, e fölött már hosszútávnak; Angliában azonban jóval hosszabb versenyeket is rendeznek, így ők a hosszútávot 2800 métertől számítják (az Ascot Gold Cup 4000 méteres, a Goodwood Cup pedig, amit Kincsem 1878-ban, megnyert, 3200 méteres – Batthyány Gusztáv herceg St. Simon-ja 1884-ben mindkettőt megnyerte). Amerikában minden mérföld (1600 méter) alatti versenyt a rövidtávhoz sorolnak.

A távokat méterben vagy angolszász mértékegységekben, mérföldben, furlongban, yardban írják ki. Hivatalosan egy mérföld 1609 méter, egy furlong egyenolcad mérföld, azaz 201,1 méter, egy yard pedig 91,44 centiméter. (Ahol azonban nem angolszász mértékegységeket használnak, a gyakorlatban mindenki úgy váltja ezeket, hogy az 1600 méteres futam egymérföldes, egy furlong pedig 200 méter.)

Frankie Dettori nyereggel az ölében mázsál Rómában

Különbségtétel: Valamilyen szintű esélyki-egyenlítés szinte az összes futamban létezik. Ennek eszköze a ló által vitt súly, amibe beleszámít a zsoké, a nyereg, és ha szükséges, a nyeregtáskába helyezett kis ólomlapocskák. Együttes súlyukat a verseny előtt és után is ellenőrzik. Ezért mennek a zsokék a futam után a nyereggel a kezükben azonnal „mázsálni”, hiszen a díjátadásra csak ezt követően kerülhet sor.

Díjversenyek (conditions races): Általában több korosztály versenyez bennük együtt, de nem feltétlenül. Kiírásuk ugyanis minden esetben egyedi feltételekkel történik. Az angol ezért egyszerűen csak „kondíciós versenyek”-nek hívja őket. A kancák kedvezményt kapnak, de sok esetben büntető súlytételek is szerepelnek bennük. Ennek általában egy meghatározott időszak meghatározott szintű versenyekben szerzett győzelmek/ helyezések, vagy egy meghatározott időszakban elért össznyeremény (pénzben kifejezve) adja az alapját. Overdose berlini versenyét például úgy írták ki, hogy abban csak négyéves és idősebb lovak indulhattak, és az alapsúly 55 kg-ról indult. Azok a lovak, amelyek 2009 májusa óta Group vagy Listed versenyt nyertek, 4 kiló „büntetést” kaptak, azok, amelyek 2010 májusa óta másodikkak lettek Group vagy Listed versenyekben, „csak” kettőt, míg a szintén 2010 májusa óta Group vagy Listed versenyben harmadik helyezést elérők fél kiló pluszt cipeltek. Ezek a pluszsúlyok természetesen nem adódnak össze (a legnagyobb számít).

Versenyszintek: Négy kategóriába sorolják a nagyversenyeket (az USA-ban és Ausztráliában a hendikepeket is). Ezek erőssorrendben: Group I, Group II, Group III, és Listed. Hogy mely verseny milyen besorolást kap, abban a pénzdíj és a tradíció is számít, de alapvetően a benne futó lovak képessége alapján dönt róla egy nemzetközi szervezet. Egy hagyományokon alapuló rendszerről van szó, és nagyon ritka, hogy egy

versenyt más kategóriába sorolnak. Egy nagyobb összegű pénzdíjmelkedés önmagában nem mindig elég a kategóriaugráshoz, de ha ez azt is eredményezi, hogy ennek következtében éveken keresztül magasabb képességű lovak indulnak rajta, akkor sor kerülhet a feljebb lépésre. Ugyanígy egy-egy gyengébb év még nem eredményez lerontást, ám ha ez tartós, erre is sor kerülhet (például az Olasz Derbyt Group II-be sorolták a Group I-ből). A nagyobb pénzdíj-csökkenés többnyire visszalépéshez vezet a futam besorolásában.

Általánosságban el lehet mondani, hogy a klaszikus és a nemzetközi mércével legjelentősebbnek számító versenyek a Group I-esek, az ezeknél valamivel kevésbé kiemelkedők, de nemzetközileg még jelentősnek mondhatók a Group II-esek, míg az inkább csak az adott országban/régióban kiemelkedők a Group III-asok. Az adott pályán jelentősnek mondhatók pedig a Listed versenyek.

Mindegy, hogy egy verseny Group I-es vagy ötödosztályú hendikep, ha valaki olyan fölényesen nyer, hogy lovása már jóval a cél előtt kiállhat a nyeregből, az nagy dicsőség. (Vagy elszúrt nevezés, és a ló futhatott volna magasabb pénzdíjért erősebb futamban.)

Angliában és Írországon a Group, Franciaországban a Groupe, Németországban a Gruppe, az USA-ban és hazánkban a Grade kifejezés használatos, ezek egymás szinonimái. Egy magyar, szlovák vagy osztrák Grade I-es verseny azonban már messze nem egyenértékű egy angollal vagy franciával.

2011-től a közép-európai országok lejjebb sorolták nagyversenyeik kategóriáit, hogy azok nemzetközi összevetésben is a „helyükre kerüljenek”. Ez azért volt szükséges, hogy a hazai futamokban jól szereplő lovak ne kapjanak akkora pluszsúlyt a nyugat-európai versenyekben, ami eleve esélytelenné teszi őket. (Ha ugyanis egy magyar ló itthon Grade I-et nyert, az Német- vagy Olaszországban is akkora pluszsúlyt kapott, mintha egy angol Group I-et nyert volna.)

El kell fogadnunk, hogy nemzetközi összehasonlításban a legnagyobb versenyek és – pár kivétellel – legjobb lovaink is ilyen messze vannak az európai élmezőnytől. Semmi más nem történt, mint hogy véget ért az ezt jótékonyan elfedő „saját kategorizálás” korszaka, és immáron nemzetközi mércével mérik a Kincsem Park futamait is. Ennek alapján pedig a Magyar Derby és a Kincsem Díj is csak Grade III-as besorolást kapott, a többi klasszikus nagyversenyünk pedig maximum Listedet.

Korteher: A galoppsport alapja a legjobb képességű ló megtalálása (a hendikepek fogadási célokat szolgáló, esélykiegyenlített versenyek – ezekkel külön foglalkozunk). Mivel az egyes évfjáratok biológiai fejlettsége eltérő (pl. egy hároméves izomzata még kevésbé fejlett, mint egy négyévesé), ezért a díjversenyekben (amennyiben azt több évfjárt számára írják ki) az idősebb lovak súlykedvezményt adnak a fiatalabbaknak.

Ugyanezen az elven a kancák is kisebb súlyt visznek, mint a ménnek, hiszen e kedvezmény nélkül, kevésbé erőteljes izomzatuk következtében csak kivételes esetben nyerhetnének ellenük.

Kifejezett korteherversenyekben az egyes lovak által vitt súly megállapítása a kortehertáblázat alapján történik. Ez több évszázados tapasztalatokra építve állapítja meg, hogy az adott hónapban mekkora a vitt súlyban kifejezett különbség az adott távon a különböző évfjáratú lovak biológiai érésében.

Hendikepek: Elsősorban fogadási célokat szolgáló versenyek, amelyekben a jobb lovak előnyt adnak a gyengébbeknek (minél jobb egy ló, annál több súlyt visz), hogy a fogadóknak az utóbbiakat is érdemes legyen játszaniuk. Azaz az esélyeket a lehetőségekhez képest a legjobban kiegyenlítik (a kancák azonban nem kapnak súlyengedményt).

További fontos szempont, hogy a gyengébb képességű lovak is nyerhessenek versenyt, ne vigyék őket máshová futni. Minden pályának szüksége van ezekre a futamokra, hiszen nem állhat az egész szezon nagyversenyekből, amelyeknek a díjalapját részben a kisebb futamok – többek között a hendikepek – fogadási bevételeiből teremtik elő.

A hendikepeket azokon a pályákon, ahol elég ló van, meghatározott képességszámú lovaknak írják ki (pl. 45 és 60 közöttieknek), melyekbe azért legtöbbször a gyengébbek is nevezhetnek (ha látják értelmét). Ahol kevesebb ló fut, ott nem mindig állítanak korlátot.

A vitt súlyokat a lovak életkora és képességszáma alapján állapítják meg, de vannak országok, ahol „büntetőtételeket” is osztanak, például pluszsúlyt visz, aki meghatározott időn belül versenyt nyert.

Talán a képességszám nyújtja a legnagyobb segítséget a nem megérzésből játszó fogadóknak. A profik ilyenkor mindig azt nézik, hogy egy adott képességszámú ló milyen súllyal indul, és ezt hasonlítják össze más lovak hasonló számaival.

Például, ha **A** ló 60 kilót visz 70-es képességszámmal, **B** ló pedig 62 1/2 kilót 68-as képességszámmal, akkor **A** ló eleve 2 kilóval „jobb” képességű, **B** ló még 2 1/2 kilóval több súlyt is visz nála, tehát a kettejük közötti különbség 4 1/2 kiló **A** ló javára, így inkább érdemes őt játszani.

A hendikepper: Mivel a lovak különböző távokon a legkülönbözőbb ellenfelekkel versenyeznek, így objektív mérőszámmal nem lehet összehasonlítani a teljesítményüket. Ezért a hendikepper szubjektív alapon, utólagos becsléssel határozza meg az egyes versenyekben futott formákat, amiket képességszámmal, kilogrammban rögzít.

Képességszám (Form/Rating/Timeform):

A lóversenyzés nemzetközileg legelfogadottabb összehasonlító száma a képességszám. Az érték súlyt jelöl fontban (azaz nagyjából fél kilóban). Németországban a GAG-szám ugyanilyen alapon, kilogrammban van meghatározva, de saját képességszám alapján rangsorol a Racing Post szaklap, a Timeform Bizottság és a Lóversenyszervezők Nemzetközi Szövetsége (IFHA) is. A Kincsem Park hendikeppere is minden futam után meghatározza a benne futó lovak képességszámát.

OVERDOSE 6 b.h							
Pedigree: STARBOROUGH - OUR POPPET (IRE) (WARNING) 							
Owner: MIKO Racing and Trading Kft							
Career Summary							
Date	Course	Type	OR	Dist	Going	Jockey	Perf Rating
13/11/11	Rom	Turf	G3	6 f	Good	Frankie Dettori	110
14/06/11	Asc	Turf	G1	5 f	Good	Andreas Suborics	119
21/05/11	Hay	Turf	G2	5 f	Gd/Frm	Andreas Suborics	104
17/04/11	Hop	Turf	S	5 f	Good		108+
29/08/10	Bad	Turf	G2	6 f	Gd/St	Christophe Soumillon	96+
15/08/10	Bud	Turf	L	5 f	Good		117
18/07/10	Brv	Turf	S	5 f	Gd/St	Gary Hind	89+
19/04/09	Bud	Turf	S	5 f	Good	Christophe Soumillon	117+
16/11/08	Rom	Turf	G3	6 f	Soft	Andreas Suborics	126+
31/08/08	Bad	Turf	G2	6 f	Gd/Frm	Andreas Suborics	123
05/07/08	Hbg	Turf	G3	6 f	Gd/St	Andreas Suborics	114
01/06/08	Brv	Turf	S	6 f	Good		116
18/05/08	Bad	Turf	L	6 f	Good		116

Overdose képességszámai (ratingje) a Timeform.com-on. A Timeform Bizottság az egyik legnagyobb presztízsű, független értékelőszervezet.

Úgy tartják, hogy egy kilogramm különbség két azonos képességű ló között egy 1200–1600 méter közötti távon egy hossz különbséget eredményez a célban. Overdose például tíz hosszal nyert 2008-ban Rómában, ám a második helyezett Black Mambazo nála 3 1/2 kilóval kevesebb súlyt vitt, így a kettejük közötti képességbeli különbség aznap tulajdonképpen 13 1/2 hossz (avagy 13,5 kg) volt.

Alacsonyabb kategóriák és hendikeposztályok: A Listednél alacsonyabb besorolású díjversenyeket Elit, I., II., III., ... kategóriába sorolják, míg a hendikepeket I., II., III., IV., V. osztályokba.

Akadály- és gátversenyek: Általában idősebb lovak futják, hosszabb távra. Nálunk gyakran a síkversenyekben kevésbé sikeres lovakat „képezik át” ezekre a futamokra, de Angliában igen nagy presztízsű önálló szakág. Az akadály lehet sövény, árok, domb, vizesárok, vagy ezek kombinációja.

A gátversenyek könnyebbek, ott a lovaknak csupa egyforma magasságú, alacsonyabb sövényt kell átugraniuk, és a talaj is egyenletes. A Kincsem Parkban kevés ilyen versenyt rendeznek. Angliában a legnagyobb akadályverseny a 7250 méteres liverpooli Grand National, ami alatt 30 akadályt ugranak, összdíjazása pedig közel egymillió angol font.

Sövény és vizesárok a Grand Nationalen
(Aintree Racecourse, Liverpool, 2011)

Közép-Európa ezen a téren kevésbé áll rosszul, a mai napig a kontinens egyik leghíresebb versenye a csehországi Velká Pardubická, azaz a Pardubicei Nagy Akadályverseny, ami közel hét kilométeres. Egy részét friss szántásban futják, és 30 akadály van, köztük a hírhedt Nagy-Taxis, ami egy sövényt követő széles árok. Itt a lónak úgy kell nekirugaszkodnia, hogy teljesen lovasára hagyatkozik, mivel nem látja a sövénytől az árok túlsó oldalát.

Sokan idegenkednek e szakágtól, mert előfordulnak olyan súlyos bukások, amelyek a lovak életébe kerülnek. Éppen ezért a legnehezebb akadályversenyekben csak olyan lovakat nevezhetnek, amelyek kellő tapasztalattal rendelkeznek. Pardubicében például hatévesnél fiatalabb ló nem is indulhat.

Az induló lovak száma: Mindig az adott verseny szervezője dönti el, hányan indulhatnak egy-egy futamban. Sokszor az indulók maximális számát előre meghatározzák. Kicsit rosszmájúan azt is mondhatnánk, hogy ez általában annyi, ahányan beférnek a startgéphez (vagy ha van, az egymás mellé állított két startgéphez).

22 ló tart a cél felé Ascotban

Egy versenynap felépítése: Általában a nap legrangosabb futama köré épül, amit a vége felé rendeznek (minél tovább maradjon és fogadjon a közönség). Ám a televíziós közvetítés ezt is felülírhatja. A BBC például előben közvetítette a 2011-es Royal Ascot első napját, ezért ott mindjárt a három Group I-essel kezdtek, s csak utána következtek a máskor inkább felvezető „Heritage Handicap”-ek.

Meeting: Többnapos versenysorozat. A Royal Ascot 5 napig (keddtől szombatig) tart, ahogy a Glorious Goodwood is. A baden-badeni Grosse Woche (Nagy Hét) 13 napig tart, amiből 5 szünnap. Az amerikai Breeders' Cup versenyei is 2 napig zajlanak.

A VERSENYEK LEFUTÁSA

Jártató (Ring): Minden futam előtt felvezetik a lovakat egy zárt (jellemzően kör vagy ellipszis, de például Pozsonyban négyzet alakú), korláttal elkülönített részen.

Ekkorra fel vannak nyergelve, viselik rajtszámait, ha van, fejtődjüket, szemellenzőiket is. Általában egy lovas vezeti őket, izgatottabb lovak esetén lehet kettő is.

Az idomár itt beszéli meg a futamban alkalmazandó taktikát a zsokéval, aki ezután felül a lóra, majd még egy-két kör, és irány a pálya.

József Roszival idomár Lukas Kasalnak magyaráz a Kincsem Park jártatójában (Millenniumi Díj, 2011)

A fogadók a jártatóban szemrevételezhetik a lovakat, milyen fizikai és idegállapotban vannak, de akad, aki csak a színüket, a zsoké mezét figyeli, vagy hogy éppen melyikük „kacsint ki” rá.

Lovak a jártatóban
(Ascot, balra Soumillon, jobbra Dettori)

Kikentrzés: A lovasz a jártatóból a pályára érve „elengedi” a lovat, aki lovasával (lassú vágásban) kikentrzik a startgéphez. Ha útjuk a lelátó előtt vezet, ott általában lassabban mennek, hogy a közönség azon része is szemrevételezhessen őket, akik nem voltak a jártatónál. Ilyenkor általában még 4-5 perc marad fogadni.

Nagyversenyek előtt a lovak kísérőt kaphatnak (ittthon huszárokat), és a pálya kommentátora is egyenként mutatja be őket.

Startprocedúra: Nincs általános szabály azon kívül, hogy a startgép egy-egy elöl és hátul nyíló ajtóval rendelkezik, és ezeknek egyszerre kell kinyílniuk a start pillanatában. Sok ló idegenkedik tőle, őket kapucnival a fejükön vezetik be (a Kincsem Parkban esetenként előlről faroltatják be). A ló ugyanis intelligens állat, és megjegyzi, „milyen utcába akarják bevinni”, így ha nem vezetgetik eleget, hiába nem lát a kapucnitól, pontosan tudja, mire készül a startszemélyzet.

Jó megoldás addig körözni vele, amíg elveszti az irányérzékét, de Angliában, ahol a televíziós közvetítések miatt percre pontosan kell tartani a menetrendet, ilyenkor 4-6 „markos legény” hevederekkel a ló fara mögött összekapaszkodik, és betolja.

Overdose-t sárga kapucnival a fején állítják a pozsonyi startgépbe

A beállítást mindig a pálya saját személyzete végzi, a legtöbb helyen még problémás lovak esetén sem engedik oda a lovat náluk sokkal jobban ismerő lovászt.

Nincs általános szabály, meddig próbálkozhatnak egy-egy ló beállításával. A Kincsem Parkban általában tartják a 3 percet (ezalatt mindenkinek be kell állnia), amit a starter csak akkor hosszabbít meg, ha lát esélyt a kint maradt ló/lovak rövid időn belül történő beállítására. A procedúrát azért sem szabad túl hosszúvá nyújtani, mert az elsőként beállt lovak lemerevedhetnek, vagy idegesek lesznek, és odaverik magukat a startgép vasrúdjaihoz. Ilyenkor előfordul, hogy a startszemélyzet (vagy a szomszéd boxban várakozó lovasok) átnyúlnak, és megfogják a megbokrosodott ló fülét, hogy ezzel vegyék elejét a komolyabb sérülésnek. A starternek ezért a már beállított lovak testi épségére is gondolva kell mérlegelnie, meddig vár a beállni nem akaró lovakra.

A mezőnyt addig nem lehet elengedni, amíg valaki a startgép előtt tartózkodik (ezért szoktak az utolsó lovat bevezető lovászok olyan gyorsan kifutni a gép előtt), ha valamely ló sérülést szenvedhet a rajttól (például félig kitört a gépből, vagy éppen lefekszik abban), vagy egy ló szabadon fut a pályán (ilyenkor meg kell várni, amíg megfogják és kivezetik).

Elstartol a 2011-es Magyar Derby mezőnye a Kincsem Parkban. A startszemélyzet egy tagja fehér zászlóval jelzi, hogy a start érvényes.

A start pillanatában a starter ellenőrzi, minden ló előtt kinyílt-e az ajtó, ha igen, a startszemélyzet egy tagja fehér zászlóval jelzi a lovasoknak, hogy a start érvényes; ha nem, pirossal visszastartoltatja a mezőnyt. Ezzel a jelzéssel nem várhat sokáig, hiszen a lovasoknak nem vele, hanem a kezdőpozíciók megszerzésével kell foglalkozniuk. Egyes pályákon a visszastartot hanggal és/vagy fénnel is jelzik.

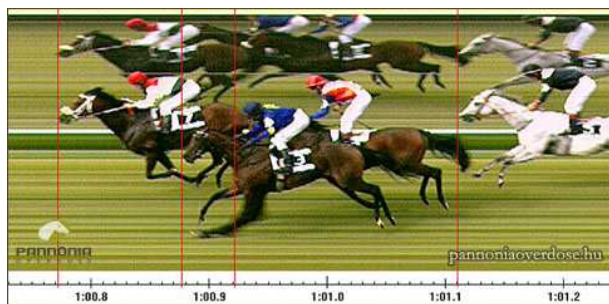
Ostorhasználat: A tévhitek ellenére a zsoké nem mérgében csapkodja a lovat, hogy fusson már gyorsabban, hanem hogy – ideális esetben – a ló vágtájának ritmusát megváltoztatva érjen el nagyobb sebességet. Az ütések nekünk nagyoknak tűnnek, de a ló bőre vastag, hosszan tartó fájdalmat nem okoznak (emiat az ostort váll fölé sem szabad emelni). Aki túl nagyot üt, azaz „elveri a lovat”, büntetésre, eltiltásra számíthat. Sokszor látni, hogy a lovas oldalra kitartja a kezét, és a levegőbe csap néhányat, mielőtt a lóra ütne. Ilyenkor egyrészt felveszi a ritmust, hogy érezze, mikor csapjon rá, másrészt „megmutatja neki az ostort”, ami sok lónál már önmagában is elég, hogy gyorsítson. Az is fontos, hogy a ló számítsa rá, ne érje váratlanul, ne ijedjen meg az ütestől. Idegen lóhoz az ostorral hozzáérni tilos; kizárás, eltiltás jár érte.

Tele kéz: A lovas ostorhasználat nélkül, végig a kantárt fogva futja le a versenyt. Fölényes, magabiztos győzelmek esetén fordul elő. Egyben azt is jelenti, hogy a lóban maradt tartalék, azaz

egy szorosabb befutó esetén képes lett volna még gyorsabb futásra.

Célfotó, hosszak: Egyértelmű esetekben azonnal eredményt hirdetnek. Ha viszont szoros a befutó, a célba érés pillanatában készült fényképfelvétel alapján állapítják meg a lovak sorrendjét, még a következő futam előtt, hogy a fogadók felvehessék nyereményüket, és újra elkölthessék azt.

Az egyes lovak közötti különbségeket a célban meglévő egész, fél és negyed lóhosszban, fej-, nyak- és orrhosszban állapítják meg (rövid nyak- és rövid fejhosszban is mérnek). A hosszakat helyesen nem tizedesjellel, hanem törttel jelölik, tehát 3,75 hossz helyett 3 3/4 hossz.

Overdose 2010-es pozsonyi visszatérő versenyének (Cena Mysa) célfotója. A képet több felvételtől rakta össze a számítógép, a lovak mögött egy tükör van, hogy a takarásban lévők helyezését is meg lehessen állapítani.

Keresztezés: Az óvások leggyakoribb oka. A lovak a verseny során nem akadályozhatják a többiekét cikázással, a célegyenesben már kizárólag egyenesen futhatnak. Ez nem jelenti, hogy ne kerülhetnének ki oldalról egy előttük lévő lassabb lovat, de a mögöttük lévőket sem hátrálthatják azzal, hogy lassításra kényszerítik, keresztbe futva előtte.

Szabályosan irányt váltani csak akkor lehet, ha a két ló között legalább két hossz a távolság. Ha egy óvást követően a versenyintézőség szabálytalannak ítéli egy ló mozgását, hátrébb sorolhatja, extrém esetben ki is zárhatja.

Bezárás: Az az eset, amikor egy lovat előlről és mindkét oldalról is körbevesznek a többiek, így hiába tudna gyorsabban futni náluk, nem talál utat közöttük. Ilyenkor nem lökdösődhet, szabályosan csak azt teheti, hogy visszamarad, és úgy kerül meg őket. Ha egy lovat bezárnak, az általában a verseny vége is jelenti, kivételes képesség kell ahhoz, hogy egy ló ilyen szituációból is nyerni tudjon. Főleg ennek veszélye miatt nem szeretik a tulajdonosok – legyenek bármilyen látványosak is – a túl nagy mezőnyöket.

Szokták még mondani, hogy egy ló a **korlát-ra/barrierre szorul**, ami lényegében ugyanez, csak azzal a különbséggel, hogy a ló a mezőny szélén, a korlát mellett fut, amerre szintén nem találhat utat és amerről nem is kerülhet.

Kiszakadás: Ha egy ló annyira lemarad a mezőnytől, hogy esélye sincs pénzdíjas helyre érni, azzal lelassíthat a lovasa, hogy kímélje. Persze a távot ilyenkor is teljesíteni kell. Olaszországban rendszeres, hogy a fél mezőny belassít a végén, hiszen a hátul jövőknek arra is kell gondolniuk: ha most nem tudnak pénzdíjat nyerni, akkor mielőbb futhasson újra a ló.

Egy hosszabb versenyben könnyen előfordulhat, hogy mire a kiszakadó ló beporoszkál a célba, a nézők már neki hátat fordítva az ismétlést nézik a kivetítőn, vagy rég elmentek fogadni a következő futamra.

Feltartás: Ha a zsoké azt érzékeli, hogy lova futás közben megsérül, orrvérzést kap, vagy a szerszám elmozdul, akkor a lehető legrövidebb

időn belül megáll vele. Ez esetben nemhogy nem kell, de nem is szabad a távot teljesíteni. A lovas leszáll, és ha a ló járóképes, akkor vezetőszáron mielőbb az állatorvosi segítségnyújtás helyére vezetik. Ilyenkor a ló helyezés nélkül végez, de a verseny beleszámít a statisztikájába, hogy ne lehessen egy rossz futást sérülésre hivatkozva, „alibizve” megúszni. Tehát akár veretlenséget is el lehet így veszíteni.

Időmérés: Nyugat-Európa nagyobb pályáin már szinte mindenhol gépi mérést alkalmaznak (ilyenkor a századmásodpercet is közlik). A Kincsem Parkban és például Berlinben vegyes rendszert használnak, az órát kézzel indítják, de a célban már gép állítja meg. Akkor van probléma, ha a versenyintézőség tornyából szabad szemmel nem látni a startot, és a televíziós közvetítés alapján indítják el az órát, nem pedig a saját, zárt láncú képekről. A tévés közvetítés képe ugyanis néhány műholdat is megjár, mire „visszaér” a képernyőre, és ha ezt nézik, az órát a tényleges start után csak 2-3 másodperccel indítják el. Ezt a bakit Overdose versenyein a Kincsem Parkban és Berlinben is elkövették (később mindkét időt korrigálták).

Néhány szakkifejezés:

- **Fogva van:** a lovas még nem engedi teljes erőből vágtni a lovat, tartalékolja az erejét a finisre.
- **Elengedi a lovat:** a lovas hagyja teljes erőből vágtni a lovat.
- **Lelépi a mezőnyt:** a ló hirtelen, nagy fölény-nyel elhúzza riválisai mellett.
- **Indít:** a lovas a mezőny ritmusánál gyorsabb iramra bírja, azaz megindítja a lovat, ez nem mindig a finisben történik, a zsoké dönthet úgy, hogy korábban próbál előnyt szerezni.
- **Újraindít / újít:** a ló mellett már-már elhúzna a riválisa, de ő felveszi a ritmusát, és ismét le-hagyja.
- **Állva hagyják:** a ló hirtelen kifulladás, és a többiek elhúznak mellette.
- **Sóher lesz:** az a pillanat, amikor egy ló elfárad, és a többiek lehagyják.
- **Leteszi a kezét:** a lovas nem erőlteti a lovát, lassít, kezét a ló nyakára teszi.
- **Vezetőló:** amikor egy istálló több lovat is nevez egy hosszútávú futamra, előfordul, hogy egyiküket csak azért indítják, hogy a másik számára kedvező (általában nagy) iramot diktáljon már a futam elejétől. A galoppban az efféle taktikázás bevett és elfogadott gyakorlat.
- **Outsider:** esélytelen ló / **Favorit:** a verseny legnagyobb esélyese(i).
- **Az idomár nem fogadja el a ló formáját:** szerinte a ló képessége alatt teljesített, és ezt a futását nem veszi figyelembe lova következő versenyének kiválasztásánál. Ezt be is jelenti a versenyintézőségnek, amely a Turf következő számában, az eredmények közlésénél a közönséget is tájékoztatja erről.

A NAGYVERSENYEK

A versenyszezon a háromévesek nagyversenyei köré szerveződik. Ezeket, valamint a felkészítő futamokat minden évben ugyanarra az időszakra írják ki, csakúgy mint azokat az évszázad-összehasonlító nagyversenyeket, amelyekben a legjobb háromévesek már a legjobb idősebb lovak ellen futnak.

Derby: A verseny, amiből a közhiedelemmel ellentétben csak egy van. Pontosabban: minden évben, minden országban csak egyet-egyet rendeznek. Ez a hároméves korosztály legnagyobb presztízsű versenye. Fiatalabb és idősebb lovak nem indulhatnak benne, az általuk vitt súly azonos, a kancák 1,5 kg engedményt itt is kapnak. Röviden: győzzön a legjobb hároméves.

1780-ban futották először Epsomban egy mérföldre (Diomed győzött), később másfél mérföld lett a távja háromévesek számára, lord Derbyről elnevezve. (A legenda szerint Sir Bunburyvel fogadott, melyikük lóva gyorsabb; a győztesé lett a versenydíj, de a vesztesről – Lord Derbyről – nevezték el a minden évben megrendezendő versenyt. Mai vélemények szerint valószínűbb, hogy ők ketten sorsot húztak.)

Európában nyáron futják, a legtöbb országban 200 éve változatlanul 2400 méteres távon. Így egy-egy ló életében csak egyetlenegyszer fut derbyben (megesik, hogy valamely lovat két ország derbyjébe is beneveznek, például az osztrák két héttel van a magyar előtt, így sokszor előfordult már, hogy egy-egy ló mindkettőben elindult). Nem feltétlenül a neve tesz derbyvé egy versenyt. Ugyan csak kevés országban nevezik másként, de például Amerikában a Belmont Stakes az igazi derby (a Kentucky Derbyt hiába hívják annak, távja csak 2000 méter, ráadásul majd minden államban rendeznek saját Derbyt), Franciaországban pedig a Prix du Jockey Club a valódi derby. Utóbbi távját 2005-ben levítették 2100 méterre, ami azóta is sok vita tárgya.

A 2011-es Magyar Derby befutója ritka szoros volt, pár méterrel a cél előtt, még ötven vannak egy hosszban belül

A Derby tehát olyan, mint egy olimpiai döntő, hiszen egyetlen versenyen dől el, ki a nyerő. Persze a szót a magyar köznyelvben más sportágakra is használják, valamely nagyverseny rangját kiemelve, ám ezekben az esetekben célszerű a derbyt pontos i-vel írni, megkülönböztetve az évente csak egyszer megrendezett galopp-Derbytől. Lóverseny esetében azonban a Derby az Derby, csak egy van belőle (illetve még egy: az Ügetőderby), más versenyt nem lehet derbi-nek sem nevezni.

Derby-felvezető versenyek: Az összesre nem térünk ki, de a lényeg, hogy ahogy közeledik a július eleji 2400 méteres Derby, ezek távja is fokozatosan emelkedik. A legfontosabbak közülük az 1600 méteres **Nemzeti Díj** (május első fele), az 1800 méteres **Millenniumi Díj** (május második fele), és a 2000 méteres **Alagi Díj** (június eleje).

Hármas Korona: A hároméves korosztály három legnagyobb versenyét nevezik együttvéve Hármas Koronának (Triple Crown). Európában ezek a klasszikus 1600-as, 2400-as és 2800-as futamok, amiket az északi féltekén májusban, júniusban és októberben futnak. A magyar Hármas Korona versenyei a **Nemzeti Díj** (1600

méter), a **Magyar Derby** (2400 méter) és a **Magyar St. Leger** (2800 méter).

Hosszú idő után 2007-ben Saldenzarnak sikerült a Kincsem Parkban Hármaskoronát nyernie. Amire csak a legnagyobb klasszisok képesek, Try Well első, 1936-os „tripláját” követően négy évtizedet kellett várni Bilbao 1977-es sikerére. Érdekes módon Angliában is erre az időszakra esett egy hosszabb szünet, ott 1935 és 1970 között 35 év telt el két Hármaskorona-győzelem között. Azóta sem született hasonló.

Saldenzar a jártatóban, percekkel a 2007-es Magyar Derby startja előtt

Mint a lóversenyben szinte minden, ezek a versenyek is angol mintára születtek. A világ összes országában a **2000 Guineas** (Newmarket), az **Epsom Derby**, valamint a **St. Leger Stakes** (Doncaster) mintájára írják ki őket. Az USA Hármaskoronája a Kentucky Derby, a Preakness Stakes és a Belmont Stakes, a többi országban pedig többnyire az angol versenyek mintájára a 2000 Guineas, a Derby és a St. Leger nevet használják.

Kancadíj: Mivel a súlykedvezmény ellenére a gyengébb fizikumú kancák csak ritkán vehetik fel a versenyt a ménekkel a derbyben, ezért az angol **The Oaks** (Epsom) mintájára a legtöbb országban a derbyhez közeli időpontban egy azzal azonos távú kancaversenyt rendeznek.

Millenniumi, Kincsem és Imperiál Díj: A hároméves lovak ezekben a versenyekben már nemcsak egymással, de a pálya legjobb idősebb lovaival is versenyeznek.

A Millenniumi Díjat május végén futják 1800 méterre, a Kincsem és az Imperiál Díjat pedig szeptemberben 2400-ra és 1600-ra. Ezekben a versenyekben rendszeresen összezsápolnak több évfárat legjobbjai.

RÖVIDTÁVÚ VERSENYEK

Hazánk legnagyobb presztízssú sprintversenye a nyár végi 1200 méteres **Kozma Ferenc Emlékverseny** (Listed), valamint a májusi 1200 méteres **Csekonics József Emlékverseny** (Elit kat.), és a júniusi, rendhagyó módon csupán 900 méteres **Villám Díj** (I. kat.).

Városbíró 2007 és 2011 között ötször nyerte zsinórban a Kozma Ferenc Emlékversenyt

Nem vállalkozunk rá, hogy Európa valamennyi nagy sprintversenyét bemutassuk, de a fontosabb 1000–1200 méteres futamokat országonként röviden sorra vesszük:

Anglia: Évente több mint harminc 1000–1200 méteres Group-versenyt rendeznek. A felvezető versenyeket követően rögtön a **Royal Ascot** sprintjeivel kezdődik a Group I-esek sora: a fesztivál nyitónapján futják az 1000 méteres **King's Stand Stakes**-t, majd az ötödik (záró) napon az 1200 méteres **Golden Jubilee Stakes**-t. Ritka, de előfordul, hogy egy-egy ló mindkettőn elindul. A nyár legnagyobb versenyei a **July Cup** (Newmarket, GI, 1200 méter) és az augusztus végi **Nunthorpe Stakes** (York, GI, 1000 méter). Ősszel a Haydock Park-i **Sprint Cup** (GI, 1200 méter) után még két Group I-es futnak Newmarketben: **Cheveley Park Stakes** és **Middle Park Stakes**, mindkettőt 1200 méteren. A sprintszezont ez évtől fogva egy új ver-

seny zárja Ascotban, az október 20-ai 1200 méteres Group II-es **British Champions' Sprint Stakes**. A Group I-es futamok összdíjazása 150–400 ezer, a Group II-eseké jellemzően 60–150 ezer, a Group III-asoké pedig 37–70 ezer angol font.

Képünkre a 300 méteres ascoti főtribünnek csak a fele fért rá

Franciaország: 15 Group-szintű sprintversenyt rendeznek évente. Ebből csak három Group I-es, a többi kis túlzással ezek felhozó versenyekéinek tekinthető. A szezon első Group II-es versenye a június eleji **Prix du Gros-Chêne** Chantillyban 1000 méterre, majd három Group III-as és egy Group II-es vezet fel az első Group I-eseket: augusztusban Deauville-ban előbb az 1300 méteres **Prix Maurice de Gheest**, majd két hétre rá az 1200 méteres **Prix Morny** következik. Ezt követően három újabb Group III-as vezet fel a szezon csúcspontját, az október eleji párizsi, 1000 méteres Group I-es **Prix de l'Abbaye de Longchamp**-t (e verseny napján ezzel együtt 7 Group I-es futnak, köztük a 4 millió eurós összdíjazású, Európa legnagyobb galoppfutamának tartott, 2400 méteres Prix de l'Arc de Triomphe-ot). A sprinterszezont a november eleji párizsi 1200 méteres Group II-es **Criterium de Maisons-Laffite** zárja. A Group I-esek összdíjazása 250–350 ezer, a Group II-eseké 130–190 ezer, a Group III-asoké kivétel nélkül 80 ezer euró.

Párizsban öt galopp-pálya is található: Auteuil, Longchamp (a képen), és Saint-Cloud közvetlenül egymás mellett a boulognei erdőben, kicsit távolabb Maisons-Laffitte és Enghien.

Írország: Évente nagyságrendileg tíz Group-besorolású sprintversenyt rendeznek, egyetlen Group I-esük az augusztusi 1200 méteres **Keeneland Phoenix Stakes** Curraghben. Szintén egyetlen Group II-esük van, a június végi **Railway Stakes**, ugyanott, ugyanarra a távra. Sőt, a nyolc Group III-ast is egy kivételével mind Curraghben futják. Pénzdíjaik alacsonyabbak a szomszéd angolokénál, a Group I-es összdíjazása 190, a Group II-esé 125, a Group III-asoké 70 és 87 ezer euró között van.

A Curragh Racecourse visz szinte minden nagyversenyt Írországban, pedig van vagy harminc pályájuk

Németország: Nem rendeznek Group I-es sprintversenyt, az egyetlen Group II-esük az augusztus végi baden-badeni Grosse Woche (Nagy Hét) során megrendezett 1200 méteres **Goldene Peitsche** (Arany Ostor). Három jelentősebb Group III-asuk volt az elmúlt években, a csökkenő versenydíjak miatt van, ami már „csak” Listed kategóriás közülük. Ezek a májusi 1200 méteres **Benazet Rennen** (Baden-Baden), a július eleji Derby-napon rendezett 1200 méte-

res **Hamburg Trophy**, és a kölni 1300 méteres **Silberne Peitsche** (Ezüst Ostor).

Van, ahol még emlékeznek egykori sikereinkre: a Kincsem-torony Baden-Badenben

Olaszország: Csak Group III-as sprintversenyeket rendeznek, abból viszont ötöt: hármat Rómában, kettőt Milánóban, és közülük csupán egy 1000 méteres, a többi 1200-as. A legnagyobb presztízsű a november közepi római **Premio Carlo e Francesco Aloisi**, és az októberi milánói **Premio Omenoni**. Mind az öt Group III-as összdíjazása 60 ezer euró.

Európa egyetlen más országában sem rendeznek Group-besorolású sprintversenyt (más távon is csupán Dániában, Norvégiában, Svédországban és Törökországban futnak évente egyet-kettőt). Overdose Európán kívül ugyan még nem versenyzett, de mivel ennek lehetősége párszor már felmerült, a legfontosabbakról azért szólnunk pár szót:

Egyesült Arab Emírátsok – Dubaj: A versenyszezon novembertől március végéig tart (amikor a közeli Európában szünetelnek a versenyek), ez alatt számos olyan futamot rendeznek, amelyek pénzdíjuk alapján méltán lehetnének Group-besorolásúak, mégis csak négy sprint kapta meg ezt a rangot. Február elején rendezik az 1200 méteres Group III-as **Al Shingada Sprint**-et, március elején a szintén Group III-as és szintén 1200 méteres **Mahab Al Shimaal**-t (mindkettő 200 ezer amerikai dollár összdíjazá-

sú), majd a szezon legvégén, a Dubai World Cup napján a két Group I-es, az 1000 méteres, egymillió USA dollár összdíjazású **Al Quoz Sprint**-et és az 1200 méteres, kétmillió USA dollár összdíjazású **Dubai Golden Shaheen**-t. Az Al Quoz-t gyeppályán, a többit szintetikus „tapeta” felületen rendezik.

Hongkong: A világ lóversenyzésének egyik csúcspontja a világ legjobb lovait felsorakoztató, meghívásos, decemberi Nemzetközi Versenynap. Ennek 1200 méteres Group I-es sprintversenye a **Hong Kong Sprint** (1,8 millió amerikai dollár összdíjazással). Mivel a többi versenynapon főleg helyi lovak versenyeznek, ezen kívül egyetlen Group II-es sprintversenyük van az egész szezonban, a szintén 1200 méteres **Jockey Club Sprint** november közepén, ami a decemberi kupának tulajdonképpen egy erős felhozó versenye. Vannak még jelentős pénzdíjazású sprintfutamaik, ám azok „helyi” Group-besorolásúak.

A Sha Tin Racecourse, Hongkong nagyobb presztízű pályája. Mert a miniállamban két galopp-pálya is van.

Japán: Tízennégy Group-besorolású sprintversenyük van, ugyanannyi, mint a franciáknak, de pénzdíjaik jóval magasabbak az európaiakénál: három kivétellel mindegyik összdíjazása meghaladja az egymillió USA dollárt. Két Group I-es futnak, a **Takamatsunomiya Kinen**-t márciusban Nagoja közelében, a **Sprinters Stakes**-t pedig szeptember végén Tokió mellett, mindkettőt 1200 méterre.

Szingapúr: A nemzetközi versenynaptár egyik jelentős sprintversenye a májusi Group I-es, 1200 méteres, egymillió amerikai dollár összdíjazású **International Sprint**.

Az Amerikai Egyesült Államokban és Ausztráliában rendezett versenyek besorolása nem mérhető egy az egyben a világ többi részéhez, mivel rajtuk kívül a világon sehol máshol nem kapnak Group/Grade besorolást hendikep versenyek is.

USA: Közel 30 sprintversenyük bír Grade-besorolással, közülük a legjelentősebbek a telivér-világbajnokságnak is hívott, november eleji **Breeders' Cup Grade I**-esei, a másfél millió dollár összdíjazású, homokpályás, 1200 méteres **Breeders' Cup Sprint**, és az egymillió dolláros, gyeppályás, 1300 méteres **Breeders' Cup Turf Sprint**. A különbséget talán jól érzékelteti, hogy az ezek után következő legnagyobb pénzdíjú sprintversenyek „csupán” 400 ezer dollárosak (ráadásul a következő négy futam e sorban hendikep, és nem díjverseny).

A Breeders' Cup 2012-es helyszínén, a Santa Anita Parkban (Los Angeles) háromféle futófelület is található. Kívülről befelé: homok, gyeppálya és a szürkés „dirt”

Ausztrália: A sprintversenyzés fellelegvára, évente 50 Group-versenyt rendeznek 1000–1200 méteren. Lehetetlen mindet felsorolni, a legjelentősebbek (mind Group I-es) a novemberi **Patinack Farm Classic** (Flemington Park, Melbourne, 1200 méter, 670 ezer amerikai dollár összdíjazás), a februári **Arrowfield Stud Stakes**

(Caulfield, Melbourne, 1200 méter, 900 ezer USD), a márciusi **Newmarket Handicap** (Flemington Park, Melbourne, 1200 méter, 900 ezer USD), és lévén ott az évszakok fordítva vannak, a szezon végén, áprilisban, a kizárólag kétéveseknek kiírt **AAMI Golden Slipper** (Rosehill Park, Sydney, 1200 méter, 3 millió USD).

A veretlen Black Caviar 19. versenyét nyeri a Melbourne belvárosában található Flemington Parkban

E pénzdíjakat látván talán érthető, hogy miért jön olyan kevés sprinter Európába a világ többi részéről. Fájó kimondani, de mivel a mi kontinensünkön e versenyek díjazása jóval alacsonyabb a közép- és hosszútávúakénál, így főleg a karrierjük vége felé járó, európai tenyésztésre szánt sprintereket hozzák el, hogy presztízsből itt is nyerjenek pár futamot. Ez nem jelenti azt, hogy az európai lovak rosszabbak lennének egy japánnál vagy ausztrálnál, csak egyszerűen az utóbbiakat nem éri meg ideutaztatni, ha hazájukban is van elég, ráadásul magasabb pénzdíjú verseny.

A felsoroltakon kívül még Argentínában, Brazíliában, Chilében, Kanadában és Új-Zélandon futnak Group-besorolású sprintversenyeket (korábban Dél-Afrikában is futottak).

FOGADÁS

Turf (programfüzet): Minden pálya minden versenynapon megjelenteti egy nyomtatott füzetcskében az aznapi programot. A legtöbb országban ez csak a pályán kapható. Ebben a versenyekről és a bennük induló lovakról a legtöbb lényeges információt közlik, a Magyar Turf az egyik legrészletesebb a világon. Sokszor a versenyek közti, nagyjából félórás szünet nem is elég, hogy valamennyi lényeges információt be lehessen fogadni, mielőtt eldöntenénk, mely lovakat játsszuk meg. Minden turf egyben az előző versenynap eredményeit is közli.

Az ascoti turf csak a leglényegesebb információkra szorítkozik. Ha valaki komolyan szeretne elmélyülni a lovak elemzésében, érdemes az aznapi Racing Postot is megvásárolnia.

IX. (138)		MFB - 89. MAGYAR DERBY Gd-3 (HUN)		2400 m
12:00:00 (F) (6000000, 2400000, 1800000, 1200000, 600000 F)				
2:400.000 Ft (1.200.000, 480.000, 360.000, 240.000, 120.000 Ft) helyettesítő prémium a hazai tenyésztésnek				
2:400.000 Ft (1.200.000, 480.000, 360.000, 240.000, 120.000 Ft) helyettesítő prémium a hazai tenyésztésnek				
Tízvenéves és győzeles lovak helyettesítő prémiuma a hazai tenyésztésnek				
A verseny előző párosai				
1 ALONE FAMOUS 58,0		08.15 (Bj)116 I. kút. 1900 m 08.22 (Bj)172 V. kút. 1400 m		
3m Munadeo (USA) - Aggodalmak		1. Eliza G. 58.5 S. Georgiev 68.2 1. Alone Famous 58.8 Bakos G. 54		
Nemeth S.		2. Choe Sato 58.5 Nemeth S. 68 2. Sunny Runner 58.0 Bakos G. 53		
2 ARMAGEDON FIRE (GB) 58,0		3. Chalky 60.0 Nagy T. 67.5 3. Ganon 58.0 Bakos G. 52		
3m Medway (USA) - Részletes		4. Alone Famous 58.5 H. Kozma 1.61.5 4. Pull Over 58.0 Bakos G. 51		
J. Linc		5. Eliza G. 58.5 S. Georgiev 68.2 5. Sunny Runner 58.0 Bakos G. 50		
3 CAPE RODNEY (GB) 58,0		6. Chalky 60.0 Nagy T. 67.5 6. Ganon 58.0 Bakos G. 49		
3m Medway (USA) - Részletes		7. Alone Famous 58.5 H. Kozma 1.61.5 7. Pull Over 58.0 Bakos G. 48		
S. Georgiev		8. Eliza G. 58.5 S. Georgiev 68.2 8. Sunny Runner 58.0 Bakos G. 47		
4 KING COBRA (IRE) 58,0		9. Chalky 60.0 Nagy T. 67.5 9. Ganon 58.0 Bakos G. 46		
3m Medway (USA) - Részletes		10. Alone Famous 58.5 H. Kozma 1.61.5 10. Pull Over 58.0 Bakos G. 45		
J. Linc		11. Eliza G. 58.5 S. Georgiev 68.2 11. Sunny Runner 58.0 Bakos G. 44		
5 LENZ (GER) 58,0		12. Chalky 60.0 Nagy T. 67.5 12. Ganon 58.0 Bakos G. 43		
3m Medway (USA) - Részletes		13. Alone Famous 58.5 H. Kozma 1.61.5 13. Pull Over 58.0 Bakos G. 42		
V. Jancsek		14. Eliza G. 58.5 S. Georgiev 68.2 14. Sunny Runner 58.0 Bakos G. 41		
6 MEDIPLOMAT (GB) 58,0		15. Chalky 60.0 Nagy T. 67.5 15. Ganon 58.0 Bakos G. 40		
3m Medway (USA) - Részletes		16. Alone Famous 58.5 H. Kozma 1.61.5 16. Pull Over 58.0 Bakos G. 39		
P. Csogrov		17. Eliza G. 58.5 S. Georgiev 68.2 17. Sunny Runner 58.0 Bakos G. 38		

A Magyar Turf kevésbé látványos, ellenben jóval több statisztikát tartalmaz

Odds / esélyszám: Megmutatja, hogy hány-szoros nyereményt kaphatunk az adott tétre. A bukmékerek előre közlik, totalizátor rendszerű játék esetén pedig a többi fogadó által megjátszott tippek alakítják. Magyarországon azt közlik, hogy 10 forintba mennyit kapunk (mert ezzel könnyebb számolni, mint ha a minimális 200 forintos tétet számolnánk). Angolszász országokban viszont jobban kedvelik a törtszámokat. A 9/4 például azt jelenti, hogy kilenc a négyre, azaz 9 fontot kapunk nyereményként, ha 4-et teszünk fel. A 100/1 (száz az egyre) tehát 99-szeres nyereményt jelent, az 1/5 (egy az ötre) viszont nagyon alacsony, hiszen 5 fontot kell feltennünk, hogy eggyel többet, 6-ot nyerhessünk.

Kings Stand Stakes Betting Odds		PANNONIA OVERDOSE							
		bet365	betpoint	betting24	Yellow Odds	BLUEO	Paddy Power	StanJames	888sport
SORT BY: FAV / NAME									
Overdose		6	7	6	6	8	7	7	8
Lady Of The Desert		8	10	10	10	10	10	9	10
Markab		10	10	10	8	10	10	8	10
Star Witness		12	10	12	12	10	10	12	10
Better Be The One		14	14	14	14	14	16	14	14
Shrapnel		14	16	16	16	16	16	16	16
Stratford Hill		12	12		14	14	16	12	14
Bewitched		16	16		16	16	16	16	16

Internetes fogadóirodák oddsait összesítő táblázat.

Azt mutatja, hogy egy egységnyi tétre hány-szoros pénz fizetnek.

A fogadásnak két alaptípusa létezik. Az egyikben a bukméker ellen játszunk a fogadó, a másikban, a totalizátor fogadásban pedig a többi fogadó ellen, és a fogadósszervező csak közvetít közöttük.

Totalizátor: A fogadás szervezői (a totóhoz hasonlóan) levonva nyereségüket és az adót, a befolyt összeget szétosztják a helyesen tippelők között. A totalizátor játék tehát meglehetősen jól mutatja, hogy mik a fogadók várakozásai egy-egy futam előtt, hiszen csak az általuk generált forgalom alapján számítható a nyeremény, ami-

nek összege egészen az utolsó fogadásig változhat, és persze folyamatosan változik is, de általában csak apránként. A kasszák a start pillanatában zárnak. A nagy pénzben játszóknál sokan kívánnak az utolsó pillanatig, egyrészt hogy minél pontosabban láthassák, mennyi a lehetséges nyeremény (mekkora tétet érdemes kockáztatni), másrészt hogy egy esetleges nagy összegű fogadással ne befolyásolják a kivetítőkön folyamatosan mutatott lehetséges nyeremény összegét. Magyarországon csak ez a fogadástípus engedélyezett.

Bukméker (könyves): A fogadást a játékos egy engedéllyel rendelkező magánszeméllyel/fogadási irodával köti. Minden bukméker maga határozza meg, hogy az egyes lovak győzelme vagy helyezése esetén hányszoros nyereményt fizet. Oddsait saját belátása és szaktudása alapján állapítja meg. Folyamatosan figyelemmel kíséri a futamokban induló lovak eredményeit, munkaformáit, és a törléseket.

Bukmékerek várják a fogadókat az angliai Haydock Parkban. Tábláikon az általuk kínált oddsokat mutatják.

Oddsait bármikor megváltoztathatja, hiszen a vesztesége minimalizálására törekszik, de csak annyira óvatos, hogy azért eleget fizessen ahhoz, hogy nála kössék meg a fogadást. Oddsainak alakulására a kereslet-kínálat is hatással van: ha egy lovat sokan játszanak, akkor vesztesége minimalizálása érdekében csökkenti annak oddsát (kevesebb nyereményt fizet), ha pedig túl keve-

sen, akkor növeli (több nyereményt fizet), hogy arra a lóra is fogadjanak. Sőt, nemcsak a fogadási kedvet kell figyelnie, hanem a többi bukméker ajánlatait is.

A fogadás megkötésekor érvényes oddsot tartania kell. Ha változtat, az már csak a későbbi fogadásokra vonatkozik.

1949 végéig Magyarországon is lehetett játszani a könyveseknél, ám jelenleg ez a fogadási forma nem engedélyezett. Angliában viszont több tucat országosan működő bukmékerirodánál lehet fogadni (amelyek interneten is elérhetők), és minden pályán ott vannak a helyi bukik is.

Előfogadás / Ante post betting: Az angol bukmékerirodákban már hetekkel a versenyek előtt lehet fogadni. A nagyobbakra hónapokkal, sőt, a legnagyobbakra akár egy évvel előre is. Hogy akkor még azt sem tudni, kik indulnak, nemhogy milyen formában lesznek? Pont ez az előfogadás sava-borsa. Ha akarunk, a következő évi Derby-nyerőre is fogadhatunk, az akár 100-200 lehetséges induló bármelyikére. Ilyenkor ugyanis a rengeteg fogadható ló miatt még igen magasak az oddsok. Ám pont ez a veszélye is, hiszen ennél a fogadástípusnál akkor sem jár vissza a feltett pénz, ha a megtippelt ló el sem indul a versenyben (mindegy, hogy miért nem, vagy hogy nevezték-e egyáltalán). A potenciálisan magasabb nyereményért a fogadónak magasabb kockázatot is kell vállalnia.

Tét: Egyetlen lóra, a győztesre fogadunk.

Hely: Egyetlen lóra tippelünk, hogy (országtól függően) az első kettő vagy három hely valamelyikén végez.

Befutó: Az első kettőt kell sorrendben eltalálni (korábban első-harmadikra is fizettek).

Hármasbefutó: Az első hármat kell sorrendben eltalálni. Franciaországban létezik négyes és

ötösfogadás is, ahol az első négy, illetve öt lovat kell sorrendben eltalálni. Persze a sikeres tippre nagyon kicsi az esély, ahogy arra is, hogy más is eltalálja, így a nyeremény nagyon magas lehet.

Ilyenkor még mindenki izgul és reménykedik...
(Baden-Baden)

Halmazás: Több verseny győztesét kell megjelölni. Az ausztriai Ebreichsdorfban pl. az első hat futam nyerőjét. Ha csak egy is második, a feltett pénz elvesz, viszont ha bejön a tipp, sokat vihetünk haza, hiszen az addigi nyereménnyel játszódik minden következő.

Keverés: Befutónál és hármasebefutónál lehet a lovakat keverni. Ha például két lovat (7-es és 9-

es) játszunk befutóra keverve, az két tipp (7-9 és 9-7, azaz a klasszikus oda-vissza játék). Ugyanez három lóval (7-es, 9-es, 11-es) már hat tipp (7-9, 7-11, 9-7, 9-11, 11-7, 11-9). Hármasebefutónál három lovat keverve szintén 6, négyet pedig már tulajdonképpen 24 tikkal játszunk.

A keverést arra találták ki, hogy ne kelljen a variációkat percekig sorolnunk a kasszásnak, hanem ezt egyetlen szelvényen is megtehessük. Egy kombinációs játékban legalább annyiért kell játszunk, amennyi az alaptét szorozva a kombinációk számával.

„Mögé” fogadás: Egy lovat előre (győztesnek) veszünk, és a mezőny összes lovával megjátszunk. Például befutónál egy tízlovas mezőnyből a hatost győzelemre, a többieket mögé, azaz helyezésre véve, tulajdonképpen kilenc tikkal játszunk.

Hármasebefutónál azonban érdemes két lovat „előrevenni”, mert ha egyetlen ló mögé játszunk meg egy 10 lovas mezőnyt, az már 72 variáció. Itt is az a cél, hogy egy egyszerű kombinációt egyetlen tikkal is meg lehessen játszani.

EGYEBEK

Sampion: Egy évben a legtöbb versenyt nyert lovas, amatőrlovas, valamint a legtöbb versenydíjat nyert idomár. A futtatók (tulajdonosok) és a tenyésztők listáját az összgyermény alapján állítják fel. Minden ország saját, összesített rangsort vezet. Van, ahol csak a hazai versenyeket számítják e listákra, nálunk a külföldi eredmények is beleszámítanak. Az amatőrlovasoknak, külön sampionátusuk van, ahogy az ugró- és gátversenyeknek is.

Távoszlop: A pályákon a célegyenesben oszlopokkal (racing post-okkal / innen az angol szaklap neve) jelzik a lovasoknak, mennyi van még a célig. Ez angol hagyomány szerint piros, fehér vagy piros-fehér csíkos, a tetején egy kis táblával, ami fél és egész furlongban (egy furlong = kétszáz méter) mutatja a hátralévő távolságot. A Kincsem Park távoszlopa egy furlongra van a céltól. Angol pályákon az utolsó oszlop a winning post, ami a célvonalat jelzi, az oszlop tetején egy piros szegélyű fehér körrel *(mindkét irányból behajtani tilos táblával)*.

A winning post, azaz a célt jelző tábla Ascotban

Doppingellenőrzés: A lóverseny világában sem megkerülhető. Magyarországon a nagyversenyek nyerőit, és esetenként helyezetteit is rendszeresen ellenőrzik. Angliában azonban bármely lónál bármikor megjelenhetnek az ellenőrök, akár két verseny között, a tréningtelepen is. A versenyin-

tézőség a legkisebb gyanú esetén is elrendelhet ellenőrzést, például hirtelen formajavulás vagy a ló szokatlan viselkedése láttán. Akár akkor is, ha egy favorit váratlanul rosszul fut, hiszen teljesítménycsökkenő szert is kaphatott (fogadási csalás miatt, vagy valamely konkurenstől).

Általában a pályákról: Kevés kivétellel a város szélén találhatók (a budapesti Kincsem Park ezért is ritkaság), a parkolási lehetőségek azonban igen változók. Szinte mindenhol szednek belépődíjat, amelynek összege attól függ, hová szól (állóhely / a tribün melyik része / egy elit klubhelyiség), tehát erről is érdemes előre tájékozódni. A Kincsem Parkban általában ingyenes a belépés.

Az epsomi pálya közepét a Derby napján is parkolónak használják.

A versenyprogramot a helyi Turfban lehet megtalálni. A fényképezés megengedett, de vakut használni a lovakra tekintettel sehol sem szabad. Videofelvételt készíteni rendszerint csak külön, előzetesen kért írásos engedéllyel lehet, ám a technika fejlődésével a mobiltelefonok és a videózásra is alkalmas fényképezőgépek felvételeit egyre kevésbé tudják ellenőrizni.

Az újságírók általában minden segítséget megkapnak, de ehhez előzetesen (külföldi nagyversenyek esetén akár hónapokkal előre) akkreditálniuk kell magukat.

Öltözködés: Normál versenynapokon nincs különösebb elvárás, ami a hétköznapiakban elfogadott, az a lóversenypályára is megfelel. A nagyversenyek alkalmával és a zárt (fizetős), exkluzívabb részekre történő belépés esetén azonban szinte minden pályán igazodni kell a saját, hol szigorúbb, hol megengedőbb „dress code”-hoz. Erről a honlapjaikon lehet – és külföldi utazás előtt ajánlott is – tájékozódni.

Ez férfiaknál általában öltöny-nyakkendő, de legalább szövetnadrág, egyszínű világos ing és zakó viselését jelenti, ilyenkor a farmer, a rövidnadrág, a fehér vagy sportcipő, általában a sportruházat még akkor sem megengedett, ha az valamely divatház méregdrága modellje. Hölgyek esetében kosztüm az elvárás, az pedig országonként és pályánként is változhat, hogy tarka mintázat, térdnél rövidebb szoknya vagy nadrág viselése megengedett-e, és a felsőruha mennyire lehet kivágott. Van, ahol a kalap viselése is ajánlott.

A Royal Ascoton például a királyi család számára fenntartott területen (ami a tribün negyede) és a jártatóban az uraknak kötelező a zakett, ami az elegánsabb részekben is ajánlott, a külföldiekkel szemben pedig „az országukban legelegánsabbnak számító viselet” az elvárás.

Divat: Angol hagyomány, hogy majd minden pályán rendeznek Ladies Day-t, amikor a hölgyek a legszebb kosztümjeiket viselhetik, ilyenkor nemcsak a ruhát, de gyakran a kalapot/sminket is díjazzák.

A Royal Ascot olyan rangos eseménynek számít a divat világában is, hogy a versenyek alatt a pálya parkjában divatbemutatókat tartanak, amelyekről a divattelevíziók élőben tudósítanak, sőt, a divatról tudósító újságíróknak külön sajtóközpontjuk is van. A bukmékereknek pedig még arra is lehet fogadni, hogy az ötnapos meeting melyik napján milyen színű ruhát ölt a királynő.

Így érkeznek a hölgyek az ascoti pályára...

...és Angliában nem ritka, ha valaki így néz ki a nap végére.

Piknik: Sok európai pályán külön terület áll a nézők rendelkezésére, legtöbbször egy, a befutótól távoli terület, vagy a pálya közepe. Olcsó a belépő, de ezért szinte semmit nem nyújtanak.

Piknikezők a windsori pálya közepén. A start után mindenki szalad a túloldalra a célhoz, hogy a befutót is testközelből láthassa.

Szép hagyomány a berlini pályán, hogy húsvétkor a gyerekeket kiengedik a pálya gyepére tojá-sokat keresgélni (persze amit ott hagynak, azt a következő futam előtt összeszedik).

Egyéb programok a lóversenyen: Angliában egy-egy versenynapot rendszeresen összekötnek különböző rendezvényekkel, ilyenek a grillpartyk és a „sausage festival”-ok, amikor a pálya parkos részében helyben sütik a kolbászokat és húsokat. Jelentősebb versenynapok végén megszokottak a szabadtéri koncertek is.

Hogyan szerepelnek a magyar lovak külföldön?

A magyar futtatók a legtöbbször Szlovákiába és Ausztriába nevezik a lovaikat. Itt nem sokkal, de azért jellemzően erősebbek a mezőnyök a budapestinél. **Ostinato** 2011-es Magyar Derby-győzelme előtt két héttel az Osztrák Derbyben a vert mezőnyben, 13.-ként futott be. De az ellenkezőjére is akad példa: 2002-ben a magyar idomításban álló **Gazduram** csak hetekkel az Osztrák Derby előtt került osztrák tulajdonba, és meg is nyerte azt. Az utóbbi 50 évben Osztrák Derby-győzelem öt lovunknak jött össze: Imperiál, Nem igaz, Nemo kapitány, Andor, és utolsónaként 1981-ben Turbo. A 2011-es Szlovák Derbyben Lenz másodikként végzett.

Sikeres szereplés az öt legmagasabban jegyzett európai ország (Anglia, Franciaország, Írország, Németország és Olaszország) valamelyikében csak elvétve adatik meg egy-egy magyar idomításból érkező lónak. Overdose előtt utoljára **March Groom** tudott német Group III-ast nyerni. 1997-ben mindjárt kétszer is (Fürstenberg Rennen, Baden-Baden, 2000 méter és Prix Zino Davidoff, Berlin, 2000 méter). 1998-ban a milánói Group I-es Gran Premio di Milano-ban harmadik, 1999-ben pedig a német Group II-es Grosser Preis der Baden-Airpack-ban és ugyanabban a Group I-es milánói futamban ismét a dobogó legalsó fokára állhatott. Két müncheni Listedet is nyert.

March Groom (lovasa arany-fekete dresszben) nyeri az 1997-es Group III-as Fürstenberg Rennent Baden-Badenben. Lovasa Andreas Suborics, aki később Overdose zsokéja is lett.

Steady As A Rock többször is az év lova lett itthon, számos hazai és szlovákiai sikere után egy római Listedben harmadik, egy milánói Group III-asban pedig ötödik helyre ért, ám Pozsonyban súlyos sérülést szenvedett, így nem folytathatta karrierjét.

Steady As A Rock itt harmadszor nyeri zsinórban a derbynapi mérföldes betétfutamát, a Buccaneer Díjat (Kincsem Park, 2010).

Bármilyen jól hangzik is **Letty** második helye a 2010-es Svájci Derbyben, az alpesi ország a lóverseny terén elég messze van Európa elitjétől. Ugyanő ezt követően egy newmarketi Group III-asban 9., egy ugyanott futott Listedben 6., a következő évben egy kisebb párizsi versenyben 5., majd ugyanott egy erősebb mezőnyű Listedben már csak 15. lett.

Letty és a szürke Shamal Sally a Kincsem Parkban

A Magyar Derby és a Cseh Kancadíj 2010-es, a Millenniumi és a Kincsem Díj 2011-es nyerője, a szlovák tréningben álló **Shamal Sally** Pozsonyban is ötből négy versenyt nyert. Régiónk kiemelkedő képességű lovának tartják, így 2011 őszén olasz versenyeken is próbálkoztak vele, de már egy meranói Listedben is „csak” negyedik, majd egy milánói Group III-asban hetedik, egy római Group I-esben pedig utolsó előttiként végzett.

REKORDOK, REKORDEREK

Aperianov Zakariás: 16-szoros Magyar és egyszeres Osztrák Derby-győztes idomár. Tizenkét évesen gróf Pejacevich Jánosnál kezd lovászként, két évre rá már versenyben lovagol, de mivel nem tudja a versenysúlyát hozni, „csak” 45 győzelemig jut, s felhagy a lovaglással. 26 évesen kezd idomárként, komoly rangot tíz évvel később szerez Imperiál sikereinek köszönhetően. Vele nyeri első Magyar Derbyjét, melyet további 15 követ, az utolsó 1998-ban. 1977-ben Bilbaóval Hármaskoronát nyer. 17 Derby-sikerével a még 80 éves korában is aktív tréner Aperianov második az örökranglistán. Nála csak az olasz Federico Tesio tudott négygyel többet nyerni. Aki egyszemélyben tenyésztő is volt, úgy egygyel többet, 22 Olasz Derby-t nyert.

Aperianov Zakariás (tréner) és Vas József (zsoké)
a Kincsem Park jártatójában

Vas József: 12-szeres Derby-győztes zsoké. 1970 és 2000 között 9 magyart és 3 csehszlovákot nyer. Esch Győző szintén 12 Derby-győzelemmel büszkélkedhet, ő 1922 és 1960 között 5 magyart, 6 osztrákot és 1 csehet nyer. Vas József idomárként egyszeres Derby-győztes (2000, Jugoszlávia).

Kállai Pál: A világ legidősebb aktív zsokéja, mi legalábbis nem tudunk másról, aki 70 év felett is 5-6 futamot vállalt volna versenynaponként. 56-ban disszidált, és körbelovagolta a világot: USA, Kanada, Ausztria, Törökország, Jugoszlávia, Szerbia, Csehország, Szlovákia, Oroszország, Svájc, Kuvait... Öt Derby-t nyert (2-2 magyar és jugoszláv, 1 szerb). Ő maga úgy számolta, hogy legalább 45 ezer lovon ült, velük az USA-ban több mint 1700, itthon több mint 1000 futamot nyert. Hat nappal 73. születésnapja után a Kincsem Parkban lemászalt, és már az első futamra készült, amikor rosszul lett. Kórházba szállították, öt napra rá elhunyt.

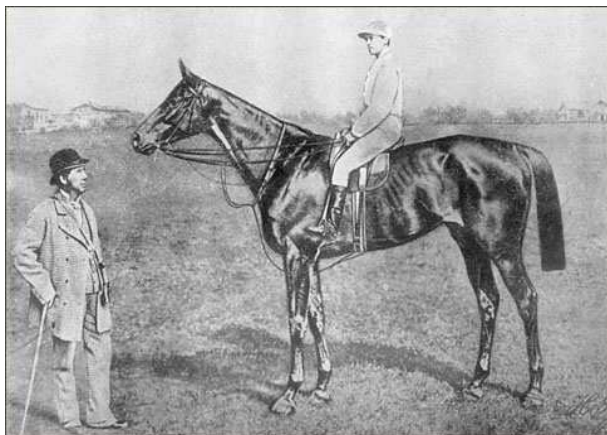

Kállai utolsó nagy győzelmét Brahyval szerezte

Pár héttel előtte még egy rendhagyó párbaj részese volt: a Kincsem Park gypén csapott össze egymással a 2004-es és a 2005-ös év lova. És senki más, mert csupán ők ketten futottak egymás ellen. Kállay stílszerűen az idősebb Brahyn ült, míg ellenfelét, Frankly Dancinget a kilencszeres sampion Kovács Sándor lovagolta. A 73 éves Kállay Brahyval végig nyugodtan hátul „utazva”, a végén máig fennálló pályarekorddal finiselt le a riválist.

Kincsem: Máig ő a legtöbb versenyben győztes veretlen ló a világon, 54-ből 54 versenyt nyert. Magyarország és Ausztria mellett Németországban, Angliában, Franciaországban és Csehországban is. Egy alkalommal Baden-Badenben a

bírák holtversenyt állapítottak meg, ezt idomárja nem fogadta el, és a kor szokásainak megfelelően újrafutást rendeltek el, amit 6 hosszal nyert. Néhány alkalommal „walk over” győzelmet aratott, azaz valamennyi ellenfele visszalépett, és a versenyt futás nélkül, csupán a pályára felvezetve nyerte. Hatévesen, ízületei elkopása miatt vonultatták vissza.

Kincsem és idomárja, Hesp Róbert

Magyar sikerek Angliában: 1876-ban **Kisbér** nyerte az Epsom Derbyt. Kétévesen még névtelenül versenyzett, a korabeli sajtó szerint csupán a Derby előtt nevezték el szülőhelyéről. E győzelme után még megnyerte Franciaország legnagyobb versenyét, a Grand Prix de Paris-t, majd nem sokra rá visszavonultatták, és sikeres fedezőmén lett.

Adular (a Sütvényi Ménes tenyésztése) 1914-ben megnyerte a Royal Ascot-on a King's Stand Stakes-t, ám haza már nem jöhetett, mert kitört a világháború, és hadizsákmányként lefoglalták. Angliában tenyésztésbe került, jó képességű csikókat nemzett.

Az Angliában született és Angliában is versenyző, 9 versenyében veretlen **St. Simon** tenyésztője Batthyány Gusztáv herceg volt. Megnyerte az Ascot és Epsom Gold Cupot, utódai megnyerték szinte az összes angol nagyversenyt. Az egyik legsikeresebb fedezőmén, kilenc évben is ő lett Anglia és Írország vezető apaménje (az ő

ivadékai nyerték a legtöbb versenyt). A XIX. század legjelentősebb angol lovainak listáján a 4. helyre rangsorolták. Apja, **Galopin** szintén Batthyány tulajdonában állt, ő háromszor lett Anglia és Írország vezető apaménje.

St. Simon és lovasa John Arnold Wheeler festményén

Patience (akit a magyarok mindig Pasziánszknak hívtak): 1901-ben veszi meg vemhes anyját Festetics Tasziló, a sárga kanca pedig sorra nyeri versenyeit, háromévesen egy héten belül a Kancadíjat és a Millenniumi Díjat, majd egy nagyon sűrű sorozattal az Osztrák Kancadíjat és Derbyt, valamint a Német Derbyt. Trénere a tervezett angol túra előtt magával vitte egy nyári meetingre, hogy mindig a szeme előtt legyen. Itt idegen kovács patkolta, ami miatt savós patairhagyulladást kapott. Tréningben tartották a következő év tavaszáig, de Overdose-zal ellentétben az ő visszatérése nem sikerült. Unokája, **Pázmán** is veretlen maradt, igaz, „csak” öt versenyben, ám Patience vérvonala – elsősorban a német tenyésztésben fennmaradva – rajta keresztül él tovább.

Imperiál: 1960-ban született a Kisbéri Ménesben, idehaza veretlen maradt, a Magyar mellett Osztrák Derbyt is nyert. Németországban a Grosser Preis von Badenben második, csupán egy angol lótól kapott ki, a németeket és a franciákat mind megverte. Meghívást kapott Amerikába, az akkori nemzetközi versenynaptár egyik

legrangosabb meghívásos versenyébe, a Washington D. C. Internationalbe, ahová a szezon végén fáradtan érkezett, és csak hetedik lett. Mivel a hatvanas években nem mindenkit engedtek külföldre, hazai versenyeiben Németh Ferenc, külföldön Gelics Mihály lovagolta. Öt-évesen lábai meggyengültek, ezért visszavonultatták. 1971-ben a Magyar Derby dobogójának mindhárom fokán az ő ivadécai végeztek, fedezőménként 12 derbygyőztest nemzett.

Imperiál búcsúja: balról külföldi zsokéja, Gelics Mihály, jobbról belföldi lovasa, Németh Ferenc

Veretlen lovak: A rangsort Kincsem vezeti 54 győzelmével, akit a ma is aktív Black Caviar követ (2012 tavaszán 22 győzelemmel). Ha Overdose-t visszavonultatták volna 14. győztes versenye után, 11. lenne e listán. Amin még egy magyar lovat találunk, Patience-t, 9 győzelemmel.

A 10 győzelemig jutó veretlen lovak (zárójelben tenyésztésük helye és születésük éve):

- 54 Kincsem (HUN – 1874)
- 22 Black Caviar* (AUS – 2006)
- 19 Peppers Pride (USA – 2003)
- 18 Eclipse (GB – 1764)
- 18 Karayel (TUR – 1970)
- 16 Ormonde (GB – 1883)
- 16 Prestige (FRA – 1903)
- 16 Ribot (GB – 1952)
- 15 Colin (USA – 1905)
- 15 Macon (ARG – 1922)

- 14 Highflyer (GB – 1774)
- 14 Nearco (ITA – 1935)
- 13 Barcaldine (GB – 1878)
- 13 Personal Ensign (USA – 1984)
- 13 Tremont (USA – 1884)
- 12 Asteroid (USA – 1861)
- 12 Braque (ITA – 1954)
- 11 ½ Crucifix (GB – 1837)
- 11 Frankel* (GB – 2008)
- 11 Kurifuji (JAP – 1940)
- 10 Nereide (GER – 1933)
- 10 Tokino Minoru (JAP – 1948)
- 10 Handsomchamp (USA – 2002)
- 9 Patience (HUN – 1902)

* Aktív versenyló

(Crucifix egy alkalommal holtversenyben végzett az élen, ezért a furcsa számítás.)

Black Caviar, a még mindig aktív, veretlen ausztrál kanca "békanyálon" nyerte 22. versenyét a Royal Ascoton

Veretlenségi sorozatok: Sok értelmese nincs részletekbe menően foglalkozni vele, mert e lista élmezőnyében Kincsem mellett négy Puerto Ricó-i, és egy dominikai ló szerepel, akik kizárt, hogy akár csak megközelítően olyan erős mezőnyökben futottak volna, mint bármely európai, észak-amerikai vagy ausztrál ló. Így e lista meglehetősen komolytalan, ám a világban mégis velük együtt tartják nyilván. További Puerto Ricó-i, dominikai és indiai lovak jelenléte miatt Overdose 14-es győzelmi sorozatával ezen „csak” a hatvanadik helyre jó.

További rekordok és furcsaságok: A legtöbb Group I-es versenyt (16-ot) John Henry és Kauto Star nyerte. A 14-ig jutó Goldikova 2011-ben a Royal Ascoton az Overdose futama előtti versenyben is indult, s ugyanebben az évben vonultatták vissza, miután kancaként a ménnek között negyedszerre már nem tudta megnyerni a Breeders' Cup mérföldes futamát.

Deep Impact

A legtöbb pénzt nyerő ló a japán Deep Impact, több mint 17 millió amerikai dollárral. A legjobb ötből csak egy ló nem japán.

Két ló, Middleton és Amato is csupán egyszer-egyszer futott versenyt életében, igaz, akkor (1825 és 1838) mindketten megnyerték az Epsom Derbyt.

A legtöbb versenyt az 1884-es születésű ausztrál Kingston nyerte, 89-et a 138-ból. A szintén ausztrál Jorrocks 1846-ban, 13 évesen, 31 versenyéből 30-at nyert, az akkor megszokott 2 és 3 mérföldes távokon. E rekordok ma már megközelíthetetlenek, hiszen a lovak közel sem futnak ennyiszor, de anno megszokott volt, hogy a telivérek munka helyett is versenyeztek, szinte minden héten. Ugyan a távok hosszabbak voltak, de azokat a futamokat a hajráig lassabb tempóban futották, így kevésbé terhelték meg a lovak szervezetét.